

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/224/2021
Identifikačné číslo spisu:	2212203846
Dátum vydania rozhodnutia:	13.12.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Ján Šikuta
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:2212203846.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Jána Šikutu, PhD. a sudcov JUDr. Martina Vladíka a Mgr. Petra Melichera, v spore žalobcov 1/ F. D., bývajúcej v Š., D. Š. č. XX, 2/ F. S., bývajúcej v Š., O.V. č. XX, 3/ U. N., bývajúcej v Š., F. č. X, 4/ V. D., bývajúcom vo Š.H. D. P. č. XXX, všetci zastúpení JUDr. Gabrielou Zelemovou, advokátkou, členkou združenia Zelemová & Stankoviánska, so sídlom v Bratislave, Heydukova č. 16, proti žalovaným 1/ Y. C., bývajúcom v Š.V., S. č. XX, 2/ V. C., bývajúcom v W.Š. č. XX, 3/ V. Š., bývajúcej v Š., B. F. č. XX/XX, všetci zastúpení JUDr. Miroslavom Pekárom, advokátom so sídlom v Bratislave, Krížna č. 44, o určenie neplatnosti závetu, vedenom na Okresnom súde Dunajská Streda pod sp. zn. 11 C 16/2012, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Trnave zo 7. mája 2019 č. k. 11Co/225/2018-672, takto

rozhodol:

I. Dovolanie z a m i e t a.

II. Žalovaní majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Žalobcovia sa žalobou (upresnenou pripustením zmeny petitu uznesením Okresného súdu Dunajská Streda č. k. 4C/52/1991 - 687 dňa 20. júna 2008) domáhali určenia, že závet neb. U. S., zomr. XX. D. XXXX, pojatý do notárskej zápisnice Štátneho notárstva v Dunajskej Strede pod č. N 53/87, NZ 53/87 dňa 30. septembra 1987 je neplatný.

1.1 Súd prvej inštancie v danej veci prvýkrát rozhodol rozsudkom zo dňa 10. decembra 2008 č. k. 4C/52/1991 - 729 tak, že žalobe vyhovel, určil, že závet poručiteľa spísaný do notárskej zápisnice pod č. N 53/87, Nz 53/87 je neplatný. V dôsledku odvolania žalovaných Krajský súd v Trnave rozsudkom č. k. 9CoD/64/2009 - 800 zo dňa 6. júla 2010 v spojení s opravným uznesením z 8. júla 2010 č. k. 9CoD/64/2009 - 815 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietol. Voči tomuto rozsudku odvolacieho súdu žalobcovia podali dovolanie. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „dovolací súd“) uznesením sp. zn. 2 Cdo 240/2010 dňa 31. januára 2011 (č. l. 898) rozsudok Krajského súdu v Trnave sp. zn. 9CoD/64/2009 zo dňa 6. júla 2010 v spojení s opravným uznesením zo dňa 8. júla 2010 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie vzhľadom na nedostatočné

odôvodnenie rozsudku v časti, v ktorej odlišne vyhodnotil skutkový stav ako súd prvej inštancie a tiež pre potrebu opätovného vykonania dokazovania a zabezpečenia si rovnocenného podkladu pre prijatie odlišného skutkového záveru než súd prvej inštancie. Odvolací súd po vrátení mu veci dovolacím súdom následne uznesením z 31. januára 2012 č. k. 9CoD/13/2011 - 922 rozsudok súdu prvej inštancie zo dňa 10. decembra 2008, ktorým bol závet určený neplatným, zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V tomto zrušujúcom uznesení odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie po vrátení veci doplní dokazovanie predovšetkým s cieľom dospieť k jednoznačnému záveru o tom, či poručiteľ závet podpísal sám, preto bude potrebné doplniť dokazovanie opätovným posúdením pravosti podpisu poručiteľa na záвете zadovážením kontrolného znaleckého posudku znalcom z odboru grafológie a bude sa ďalej zaoberať tým, či v čase spísania závetu poručiteľ pre svoje zdravotné problémy s očami videl, v prípade potreby zváži aj znalecké dokazovanie znalcom z odboru zdravotníctva, vysporiada sa aj s námietkami k duševnému stavu poručiteľa s ohľadom na argumentáciu O.. F., ktoré zistenia objasní pomocou doterajších znalcov v konaní podávajúcich znalecké posudky, a to ich výsluchom na pojednávaní.

1.2 Súd prvej inštancie (pozn. dovolacieho súdu: doručením odvolacieho rozsudku dostala spisová dokumentácia označenie sp. zn. 11C/16/2012 a začína číslovanie od č. 1. „1“) doplnil dokazovanie v zmysle usmernenia odvolacieho súdu a vzhľadom na záver vykonaného dokazovania, z ktorého zistil, že poručiteľ pri spísaní notárskej zápisnice nevidel, nemal možnosť zápisnicu vlastnoručne podpísať a notár nepribral dvoch svedkov, zápisnica nesplňa charakter verejnej listiny a bol by platný len, ak by bol napísaný vlastnou rukou a podpísaný poručiteľom s uvedením dňa, mesiaca a roku, keď ho podpísal, avšak vzhľadom na záver znalca, ktorý vylúčil možnosť, aby poručiteľ bol schopný závet vlastnoručne podpísať súd rozsudkom č. k. 11C/16/2012 - 239 žalobe vyhovel a určil, že závet poručiteľa je neplatný. Proti tomuto rozsudku v zákonnej lehote podali odvolanie žalovaní a odvolací súd uznesením zo dňa 26. novembra 2015, č. k. 9CoD/19/2015 - 269 rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že súd sa dopustil viacerých procesných väd, keď odňal účastníkom možnosť konať pred súdom, neúplne zistil skutkový stav a rozhodnutie aj nedostatočne odôvodnil.

1.3 Súd prvej inštancie po vrátení mu veci rozhodol dňa 15. decembra 2017 rozsudkom č. k. 11C/16/2012-545 tak, že žalobu zamietol a žalovaným priznal nárok na náhradu trov konania. V odôvodnení sa zaoberal pochybeniami vytýkanými odvolacím súdom a skonštatoval, že viacnásobné pokusy o ustanovenie znalca na podanie kontrolného znaleckého posudku boli bezvýsledné. Súd dal stranám sporu do pozornosti nový inštitút súkromného znaleckého posudku podľa § 209 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Žalovaní predložili súdu odborné vyjadrenie O.. O. Z. z Univerzitnej nemocnice Bratislava, klinika oftalmológie UNBaLSUK, ktorá skonštatovala, že z nedostatočne zachovanej dokumentácie nie je možné dospieť k jednoznačnému záveru o tom, že poručiteľ bol nevidiaci, keďže nikde nie je záznam o jeho videní v čase podpísania závetu. Žalobcovia oznámili súdu, že sa im nepodarilo nájsť znalca, ktorý by bol ochotný vypracovať súkromný znalecký posudok. Podotkli, že znalecké dokazovanie v konaní bolo vykonané a odborné vyjadrenie zabezpečené sporovou stranou nie je odborným vyjadrením podľa § 206 CSP. Odborné vyjadrenie zadovážené sporovou stranou je len listinným dôkazom. Súd prvej inštancie skonštatoval, že vo veci bolo vykonané znalecké dokazovanie znalcom O.. O.. V podaní námietok žalovanými voči znaleckému posudku žalovaní predložili odborné stanovisko oftalmologičky O.. S.D. H.. Súdu sa nepodarilo vykonať kontrolné znalecké dokazovanie u O.. O. z dôvodu jeho úmrtia a nebol úspešný ani pokus o zabezpečenie súkromného znaleckého posudku. Žalovaní prostredníctvom právneho zástupcu predložili súdu okrem odborného vyjadrenia O.. S. H. aj ďalšie odborné vyjadrenie O.. O. Z.. Z doteraz vykonaných dôkazov a predložených listinných dôkazov podľa názoru súdu nie je možné urobiť jednoznačný záver o tom, či bol poručiteľ v čase spísania závetu vidiaci alebo nie, a to predovšetkým na zachovanú nekompletnú zdravotnú dokumentáciu, v ktorej chýba dokumentácia o videní, resp. nevidení poručiteľa v roku 1987 v čase spísania závetu a ani pred operáciou šedého zákalu pravého oka v roku 1988. Zdravotná dokumentácia žiaden záznam o vízuse, teda videní poručiteľa neobsahuje. Ani v jednom objektívnom náleze praktického lekára sa nepíše, že poručiteľ je zle vidiaci, resp. prakticky slepý a záver znalca O.. O. o tom, že bolo operované horšie vidiace pravé oko, je vzhľadom na doloženú zdravotnú dokumentáciu nepreskúmateľný. Súd s prihliadnutím na tieto skutočnosti dospel k záveru, že žalobcovia v konaní neuniesli dôkazné bremeno na preukázanie skutočností, že nebohý poručiteľ v čase spísania závetu 30. septembra 1987 bol nevidiaci alebo prakticky slepý, preto súd žalobu o určenie neplatnosti závetu v celom rozsahu zamietol. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov rozsudkom zo 7. mája 2019 sp. zn. 11Co/225/2018 (č. l. 672) rozsudok súdu prvej inštancie prvým výrokom potvrdil a druhým výrokom priznal nárok na náhradu trov konania žalovaným v celom rozsahu. V odôvodnení skonštatoval, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav, dospel k správnym skutkovým zisteniam a vec i správne právne posúdil. Odvolací súd v celom rozsahu zdieľal i právne závery súdu prvej inštancie vo veci a s poukazom na § 387 ods. 2 CSP odkázal na správne odôvodnenie písomného vyhotovenia rozsudku a na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia doplnil podporne argumenty. Odvolací súd sa plne stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že žalobcovia jednoznačne nepreukázali, že by bol poručiteľ v čase spisovania závetu nevidiaci. To, že pre problémy zraku nemohol závet podpísať skonštatoval znalec W.. O.. S. O., Y. vo svojom znaleckom posudku. Tento záver však bol spochybnený, resp. vyvrátený dvoma odbornými posudkami vypracovanými O.. S. H. a O.. O. Z., oftalmológikami, ktoré zhodne vyvrátili tvrdenie, že by bol poručiteľ nevidiaci, pričom vychádzali z totožnej zdravotnej dokumentácie ako znalec. Zo svedeckých výpovedí ako podporných dôkazov takisto jednoznačne nevyplynulo, že by bol poručiteľ v čase spísania závetu nevidiaci. Iné dôkazy stranami sporu neboli predložené. Odvolací súd sa stotožnil s tvrdením súdu prvej inštancie, že nebolo nad akúkoľvek pochybnosť preukázané, že by bol poručiteľ v rozhodnom období spisovania závetu nevidiaci, a preto považoval za správny záver, že nemohol závet vlastnoručne podpísať. Vo vzťahu k poručiteľovej ne-spôsobilosti na právne úkony pri podpísaní závetu vychádzal odvolací súd zo znaleckých a odborných záverov, podľa ktorých u poručiteľa v roku 1987 nemožno vylúčiť prítomnosť duševnej poruchy, ale nie je možné ju ani na 100 % potvrdiť. Pripustil, že ďalšie okolnosti ako vek, zdravotný stav, spôsob života, závislosť od iných osôb v súvislosti so zabezpečovaním každodenných potrieb by mohli viesť k záveru o tom, že poručiteľ konal pod vplyvom iných osôb, tieto okolnosti však považoval za potrebné odlišiť od duševnej poruchy, ktorá činí z osoby konajúcej určitý právny úkon osobou nespôsobilou k takémuto právnemu úkonu. Konštatoval, že závet bol spísaný tri roky pred smrťou poručiteľa a jeho manželky, poručiteľ mal v čase spísania závetu 84 rokov, avšak mechanizmus závetu mu bol známy, keď spolu s manželkou nakladali so svojím majetkom formou závetu už aj pred spísaním sporného závetu. K namietanému vlastnoručnému podpisu poručiteľa na závete odvolací súd poznamenal, vychádzajúc z dvoch znaleckých posudkov, že bolo dokázané, že sa jedná o jeho vlastnoručný podpis poručiteľa, i keď druhý posudok doplnil, že krstné meno na závete bolo ním podpísané vedenou rukou, teda za pomoci tretej osoby, odvolací súd už vo svojom predchádzajúcom rozhodnutí skonštatoval, že toto nepovažoval za skutočnosť spôsobujúcu neplatnosť závetu a za podpis, ktorý by nebol vlastnoručným podpisom z dôvodu, že tým, že bola jeho ruka vedená pri podpise mena, nebola prejavovaná jeho slobodná vôľa. Pomoc tretej osoby pri podpise len krstného mena, odvolací súd nepovažoval za skutočnosť spôsobujúcu neplatnosť závetu. Ani odvolaciu námietku, podľa ktorej poručiteľ neovládal slovenský jazyk odvolací súd nepovažoval za spôsobilú privodiť neplatnosť závetu. Skonštatoval, že závet bol spísaný formou notárskej zápisnice, ktorá je verejnou listinou spísanou v tej dobe štátnym notárom. Sporný závet bol spísaný zrozumiteľne, vyjadruje vôľu poručiteľa i jeho pohnútky zanechať majetok tomu, kto sa oňho stará a postará do budúcnosti. Závet spĺňa všetky formálne zákonné náležitosti, v závere notárskej zápisnice je uvedené, že notárska zápisnica bola účastníkovi konania prečítaná, do maďarskej reči pretlmočená a po schválení vlastnoručne podpísaná, účastníkovi boli vysvetlené formálne i obsahové náležitosti platného závetu, spôsob evidencie a dispozícia týmto závetom. Odvolaciemu súdu z vykonaných dôkazov jednoznačne nevyplynuli skutočnosti spôsobilé privodiť neplatnosť závetu, preto napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1, v spojení s § 255 ods. 1 CSP, keď v odvolacom konaní úspešným žalovaným priznal ich náhradu, o výške ktorej rozhodne súd prvej inštancie.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia (ďalej len „dovolatelia“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzujú z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Vo vzťahu k rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým súd žalobu zamietol namietajú, že sa v odôvodnení nevysporiadali so všetkými vykonanými dôkazmi v danej veci za celé obdobie konania od roku 1991 až doposiaľ a neodôvodnili ako sa vysporiadali s argumentáciami žalobcov v priebehu konania a zo záverečnej reči. V odôvodnení dovolania špecifikujú dovolatelia aj argumenty z odvolania voči rozsudku súdu prvej

inštancie, s ktorými sa súd nevysporiadal. Súd prvej inštancie nepostupoval v zmysle § 181 ods. 2, 3 a 4 CSP, keď na pojednávaní neuviedol, ktoré skutkové tvrdenia sú medzi stranami sporné a ktoré nesporné, neuviedol ani predbežné právne posúdenie vecí a následne v rozsudku zaujal opačný právny názor ako vo svojom poslednom rozhodnutí zo 4. marca 2015, čím mal prekvapivo rozhodnúť a tým znemožniť žalobcom, aby uskutočňovali ich procesné práva. Rozhodnutie súdu prvej inštancie považujú za arbitrárne, súd sa nevysporiadal s pre vec podstatnými argumentami, čo zakladá vadu nepreskúmateľnosti rozhodnutia. Namietali, že súd neuviedol v odôvodnení stanovisko žalobcov z 27. júla 2017, v ktorom namietali vzťah dôkazu strany žalovaných, ktorí predložili odborné vyjadrenie voči znaleckému posudku vykonaného znalcom ustanoveným súdom, pričom odborné vyjadrenie predložené žalovanými nepovažovali za vyjadrenie v zmysle § 206 CSP, keďže také vyjadrenie môže vyžiadať len súd. Odborné vyjadrenie zadovážené sporovou stranou považujú len za listinný dôkaz podľa § 204 CSP. Dovolatelia namietajú priebeh dokazovania a skutkové zistenia z nich vyplývajúce, rovnako aj zistenia ohľadom zraku poručiteľa. Dovolatelia sa domnievajú, že je povinnosťou súdu vykonaný dôkaz odporujúci iným dôkazom vyhodnotiť a zdôvodniť prečo ho prípadne súd pokladá za nedôveryhodný a uviesť v odôvodnení svojho rozhodnutia aj stanovisko. Tu argumentuje nálezom Ústavného súdu Českej republiky č. III ÚS 150/1993, ak súd vybočil zo zákonného postupu a pri hodnotení dôkazu tento vyhodnotil len sčasti, zaťažil svoje rozhodnutie a konania mu predchádzajúce nielen vážnou vadou, ale konal v rozpore s čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a v rozpore s čl. 46 ods. 1 Ústavy SR. Súd prvej inštancie mal vytvoriť také podmienky pre žalobcov, ktoré ich postavili do nevýhodnejšieho postavenia než sú žalovaní. Odvolací súd sa následne potom rovnako ako ani súd prvej inštancie tiež nevysporiadal s potrebou pribrať dvoch svedkov k spísaniu závetu v prípade, že bol poručiteľ v čase spísania nevidiaci. Vyčítajú odvolaciemu súdu, že nepoužil žiaden právny predpis na posúdenie obligatórnych náležitostí notárskej zápisnice. Nesúhlasia s použitím § 387 ods. 2 CSP odvolacím súdom, ak v odôvodnení neodpovedal na podstatné a právne významné dôvody odvolania a ani k jednej argumentácii žalobcov sa súd nevyjadril. Rozhodnutie odvolacieho súdu je preto arbitrárne a porušuje procesné práva žalobcov. Odvolací súd musí uviesť právne významné dôvody odvolania, inak sa dostane mimo limitov práva na spravodlivý proces, ktoré je chránené čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6. ods. 1 Dohovoru (poukazujúc na uznesenie Najvyššieho súdu SR zo 6. decembra 2011 sp. zn. 5Cdo/204/2011). Porušenie práva na spravodlivý proces vnímajú dovolatelia aj v skutočnosti, že si súd prvej inštancie mal vybrať dôkazy, o ktoré oprel svoje zamietajúce rozhodnutie bez toho, aby sa zaoberal ostatnými dôkazmi, ktoré boli v priebehu 28 rokov konania vykonávané. Dovolatelia namietajú závery prijaté odvolacím súdom, ktoré považujú za nesprávne vzhľadom na podmienky, ktoré zákon vyžadoval na spísanie závetu a za nevyriešené považujú tiež kto preklad závetu pri čítaní vykonal, keďže v závete je uvedené, že ho závetcovi prečítali a pretlmočili. Lekársky nález O.. S. H. z 9. februára 2015 a rovnako aj odborné vyjadrenie O.. O. Z. z 31. marca 2017 nie je možné považovať za odborné vyjadrenia v zmysle zákona a nemajú žiadnu právnu hodnotu ani ako listinný dôkaz. Sú nepreskúmateľné, keďže boli vypracované na základe neurčitého rozsahu a pôvodu dokumentov označených ako spisová dokumentácia a nie je jasné čo mali k dispozícii. O.. Z. nemala právo nahliadať ako tretia osoba, hoc lekárka, do zdravotnej dokumentácie ani po smrti pacienta a bolo jej to umožnené osobami, ktoré na to taktiež nemali oprávnenie, čím došlo k porušeniu postmortálnej ochrany osobnosti. Tento materiál bol predložený potom ako súd uznesením rozhodol, že dôkaz na kontrolné znalecké dokazovanie zamietal. Dovolatelia vyčítajú odvolaciemu súdu, že nevyhodnotil vykonané dôkazy vo vzťahu k platnosti závetu komplexne. Domnievajú sa, že došlo k neoprávnenej manipulácii so súdnym spisom, čo odvodzujú zo skutočnosti, že znalcom neboli predkladané potrebné dokumenty i keď ich opakovaně žalobcovia do spisu predkladali. Manipulácia má vyplývať aj z posunu číslovania, keď z celkového počtu strán 800 na rozsudku odvolacieho súdu zo dňa 6. júla 2010 bolo zmenené číslovanie tak, že tu napadnutý rozsudok má číslo 672. K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP uviedli dovolatelia, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená a malo ísť o právnu otázku problematiky dôkazu - súkromného odborného vyjadrenia - konkrétne chýbajúcej právnej úpravy, ktorou sa zatiaľ súdne authority nezaoberali a kde vznikajú otázky a) ohľadne odborne spôsobilých osôb, keďže zoznamy takýchto osôb neexistujú, b) ako sa súdy majú vypořiadat s otázkou, či ide o odborne spôsobilú osobu v tom-ktorom prípade, c) ohľadne použitia záverov takéhoto vyjadrenia, d) či je vôbec prípustné súkromným odborným vyjadrením, nevypracovaným znalcom, vykonať preskúmanie súdneho znaleckého posudku

vypracovaného v zmysle zákona č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a predkladateľoch v znení neskorších predpisov. Nepôjde o odborné vyjadrenie v zmysle § 206 CSP, ak si strana také vyjadrenie zabezpečuje sama súkromne. Odvolací súd poskytol ochranu osobe, ktorá si dôkaz šitý na mieru zabezpečovala sama a ktoré odvolací súd považoval za spôsobilé na preskúmanie znaleckého posudku vypracovaného za OSP, čím porušil právo na spravodlivý proces. Podľa dovolateľov ide o významnú otázku, ktorú dovolací súd riešil a na jej riešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Dovolatelia navrhujú, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Zároveň žiadajú o priznanie náhrady trov dovolacieho konania.

4. K dovolaniu žalobcov sa vyjadrili žalovaní (č. l. 822) a žiadali súd o preskúmanie včasnosti podania dovolania, keďže ho považujú za oneskorené. Právnej zástupkyňi žalobcov malo byť napadnuté rozhodnutie doručované elektronicky 14. júna 2019, avšak v elektronickom spise nie je uvedená doručka. Následne malo dôjsť k doručovaniu rozhodnutia listinne. Žalovaní považujú dovolacie argumenty žalobcov za rekapituláciu ich odvolacích argumentov, ktorú považujú za neprípustnú, keďže podľa ich názoru v dovolaní absentujú dovolacie dôvody. Námietky žalobcov k porušeniu práva na spravodlivý proces majú byť otázkami právnymi, ale smerujú k námietke nesprávneho právneho posúdenia veci. Žalobcovia nesprávne odvodzujú svoju aktívnu legitimáciu v spore (keďže nie sú zákonní dedičia) o skorší závet N223/82 z 21. júla 1982, ktorý bol zrušený neskorším závetom spísaným v prospech žalovaných. Ohľadom neznalosti slovenského jazyka poručiťľa považujú pretlmočenie závetu notárom za dostatočné, vyhovujúce zákonným požiadavkám. Súd pritom správne vyhodnotil, že išlo o platné úkony. K argumentu žalobcov opierajúci sa o zrakový nedostatok poručiťľa a ku skutočnosti, že súdy nemali akceptovať súkromné odborné vyjadrenia žalovaní uviedli, že odborné vyjadrenie je zakotvené v § 187 ods. 2 CSP a išlo len o jeden z mnohých dôkazov vo vzťahu k znaleckému posudku, ktorý nebolo možné podrobne preskúmať z dôvodu úmrtia znalca. Znalecký posudok súd neprijíma slepo, ale musí presvedčivo zdôvodniť, najmä z hľadiska jeho logickej konzistentnosti a preskúmateľnosti. Záver založený na predpoklade a domnienke, prípadne 30 ročných skúsenostiach je len znaleckým dohadom, prípadne tipom znalca o tom, ako to podľa neho bolo. Žalovaní v tejto časti poukazujú na záver Krajského súdu v Trnave v rozhodnutí sp. zn. 9Cod/19/2015, ktorý uviedol, že pokiaľ isté skutkové zistenia nie sú úplné alebo chýbajú nie je možné tieto nahrádzať znaleckým dokazovaním; súd je povinný skúmať z čoho znalec vychádzal a na akých faktoch založil svoje závery a tieto posúdiť, či je znalecký posudok presvedčivý, logický a odôvodnený. inak povedané, znalecký posudok, ktorý nie je založený na objektívne preskúmateľných skutočnostiach je nepoužiteľný, pretože znalec nemôže odôvodniť svoj záver len skúsenosťou. Tak súladne so závermi predložených odborných vyjadrení dospeli súdy k záveru, že nebolo preukázané, že by bol poručiťľ v čase spísania závetu nevidiaci. Z právnej povahy odborného vyjadrenia mali žalovaní za to, že táto otázka nie je spôsobilým dovolacím dôvodom a ide o pomerne jasne a nepochybne vymedzený dôkazný prostriedok. Tu poukázali na čl. 11 ods. 3 a 4 CSP, kto sa v styku so súdom alebo verejne prihlási k určitej profesijnej odbornosti, považuje sa za schopného konať s náležitou znalosťou veci spojenou s touto odbornosťou. Súd pri rozhodovaní berie do úvahy len skutočnosti, ktoré vyšli najavo v tomto konaní, ak nejde o skutočnosti všeobecne známe alebo o skutočnosti ustanovené zákonom. Zároveň upozornili na čl. 15 ods. 1 a 2 CSP, podľa ktorých dôkazy a tvrdenia strán sporu hodnotí súd podľa svojej úvahy v súlade s princípmi, na ktorých spočíva tento zákon, pričom žiaden dôkaz nemá predpísanú zákonnú silu. Žalovaní vo vyjadrení uviedli, že žalobcovia nespochybňujú fakticky obsah odborných vyjadrení, ale zameriavajú sa len na silu znaleckého posudku. Žalovaní však považujú preskúmavanie skutkových zistení súdov za neprípustný predmet dovolacieho prieskumu. Žalovaní skomentujúc stručne priebeh kľúčových nastolených otázok dokazovania, ktoré súd riadne vyhodnotil skonštatovali, že napadnutý rozsudok nie je možné považovať za prekvapivý. Navrhujú preto, aby najvyšší súd dovolanie odmietol podľa § 447 písm. f/ CSP, prípadne podľa § 448 CSP dovolanie zamietol a zaviazal žalobcov na náhradu trov konania.

5. K vyjadreniu žalovaných sa prostredníctvom svojej právnej zástupkyne vyjadrili aj žalobcovia (č. l. 836), ktorí uviedli, že dovolanie podali včas elektronicky e-mailom s následným písomným doplnením podľa § 125 CSP. Právny záver napadnutého rozhodnutia je zmätočný a nezrozumiteľný a absentujú v ňom logické súvislosti. Poukazujú na právny názor, že rozhodnutia súdu prvého stupňa a odvolacieho

súdu nemožno posudzovať izolovane (m. m. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 320/2012), ktorý zahŕňa požiadavku komplexného posudzovania rozhodnutí všeobecných súdov, vydaných v priebehu príslušného súdneho konania (m. m. IV. ÚS 350/09). Dovolatelia vo svojom dovolaní poukázali na podstatné argumenty, ktoré súdy vo svojich rozhodnutiach opomenuli vyhodnotiť, preto trvajú na ich názore, že došlo k naplneniu znakov vady podľa § 420 písm. f) CSP a považujú napadnuté rozhodnutie za nedostatočne odôvodnené. Nesprávne právne posúdenie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP namietajú vo vzťahu k posúdeniu dôkazu - odborného vyjadrenia zabezpečeného stranou - ktoré súdy nesprávne prevzali ako dôkaz v zmysle § 206 CSP, pri ktorom súd na návrh vyžiada odborné vyjadrenie od odborne spôsobilej osoby, ak je potrebné posudzovať skutočnosti, na ktoré treba odborné znalosti. V tejto veci však o takú situáciu nešlo, keďže vo veci už bolo vykonané nariadené znalecké dokazovanie, ktoré bolo doplnené o zodpovedané otázky položené žalovanou stranou. Opätovne poukazujú na otázku, či možno do konania predložiť odborné vyjadrenie zadovážené stranou a či taký dôkaz možno vykonať rovnako ako odborné vyjadrenie vyžiadané súdom. Vo vyjadrení vyžiadanom súdom musí súd zhodnotiť, či osoba, ktorá má vyjadrenie vypracovať je dostatočne odborne zdatná a či skúsenosti alebo vedomosti tejto osoby poskytujú záruku správnosti záverov uvedených v odbornom vyjadrení. Pri hodnotení dôkazu znaleckým posudkom nemôžu súdy hodnotiť odborné závery, ku ktorým znalec dospel z hľadiska ich správnosti, posudzujú iba úplnosť posudku vo vzťahu k zadaniu, logické odôvodnenie jeho záverov a súlad s ostatnými vykonanými dôkazmi. Za účinnosti OSP mohli súdy hodnotiť celý súkromný znalecký posudok ako aj závery z neho vyplývajúce ako akúkoľvek súkromnú listinu. V súčasnosti platí, že súkromný znalecký posudok je rovnocenný so znaleckým posudkom súdom ustanoveným znalcom. Pre súkromné odborné vyjadrenie chýba právna úprava. S vyjadrením žalovaných k dovolaniu žalobcovia nesúhlasili a považovali ho za špekulatívne a zavádzajúce a naďalej trvali na svojom dovolaní v celom rozsahu.

5.1 Zároveň žalobcovia vo svojom vyjadrení požiadali o odklad právoplatnosti v zmysle § 444 ods. 2 CSP napadnutého rozhodnutia z dôvodu, že na notárskom úrade M. W. D. bolo nariadené pojednávanie v dedičskej veci po poručiteľovi, o ktorého platnosti závetu v tejto veci ide a nie je vylúčené, že prejednaním dedičstva dôjde k nezvratným situáciám a následným sporom, či súdnym konaniam. Ide o dôvody hodné osobitného zreteľa, keď sa zabráni ukončiť dedičské konanie na základe závetu, ktorého neplatnosť je v tomto konaní namietaná.

6. K vyjadreniu dovolateľov sa opätovne vyjadrili žalovaní, ktorí opätovne poukázali na skutočnosť, že súdy zdôraznili atribúty znaleckého posudku s dôrazom na preskúmateľnosť s tým spojenú potrebu reflektovania len objektívnych a preukázateľných skutočností, teda, že rozsah znaleckého posudku musel rešpektovať rozsah zachovanej zdravotnej dokumentácie; posudok nemôže byť založený na domnienke znalca, ktorú nie je možné verifikovať. Zopakovali, že primárnym problémom bolo, že znalecký posudok bol nie len z laického ale aj právneho pohľadu nepreskúmateľný a súdy nemohli akceptovať závery znalca, ktorý bol odôvodnený dlhoročnou praxou bez toho, aby bolo taký záver možné preskúmať. Súkromné odborné vyjadrenia oftalmologičiek uviedli, že závery znalca nie je možné preskúmať, keďže sú založené na subjektívnej domnienke a konštatovali absenciu akéhokoľvek dokladu o vízuse poručiteľa z obdobia spísania závetu. Absencia lekárskeho vyšetrenia zraku znemožňuje prijatie preskúmateľného, overiteľného a relevantného záveru. Zotrvali na svojom predchádzajúcom vyjadrení a dovolanie žiadali odmietnuť alebo zamietnuť s plnou náhradou trov konania.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie, podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcov je procesne prípustné, nie však dôvodné a preto je potrebné ho zamietnuť.

8. K námietke žalovaných o včasnosti podania dovolania dovolací súd poukazuje na § 427 CSP, podľa ktorého je dovolanie podané včas, ak bolo podané v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii, prípadne na odvolacom alebo dovolacom súde. Zo spisu bolo zistené, že za rozhodnutím sa na č.l. 696 nachádza doručka z elektronického doručovania, ktorá preukazuje riadne doručenie rozhodnutia. Zásielka bola zástupcom oboch strán sporu elektronicky odovzdaná na prepravu 14. júna 2019. Právny zástupca

žalovaných prevzal zásielku 14. júna 2019. Z doručenky a z listín generovaných ÚPVS z elektronického odosielania rozhodnutia zástupkyňi dovolateľov vyplýva, že zásielka, pôvodne 14. júna 2019 elektronicky odovzdaná na prepravu, bola v rámci elektronického doručovania dňa 17. júna 2019 odovzdaná poštovému podniku na listinné doručovanie. Dňa 19. júna 2019 bol vykonaný prvý pokus o doručenie zásielky adresátke, následne 21. júna 2019 bol vykonaný opakovaný neúspešný pokus o doručenie s tým, že v rovnaký deň bola zásielka uložená a následne bola adresátkou prevzatá 9. júla 2019. Poznámka na doručenke, že ide o doručovanie opakovane je v súlade s podmienkami poštového podniku, ktorý realizuje listinné doručenie. Doručovanie prebehlo v súlade s § 105 ods. 1 CSP, § 107 a § 111 CSP, taktiež v súlade s § 31a zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) a rovnako aj v súlade s Poštovými podmienkami Slovenskej pošty, a.s. Zásielka síce bola prevzatá adresátkou v posledný deň odbernej lehoty (18 kalendárnych dní odo dňa nasledujúceho od uloženia zásielky, viď Poštové podmienky - Úradná zásielka - vnútroštátny styk) nič to však nemení na skutočnosti, že zásielka bola doručená riadne, zákonným spôsobom a správne adresátovi. Lehota na podanie dovolania je dva mesiace od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu, teda dva mesiace by uplynuli 9. novembra 2019 (§ 121 a § 427 CSP). Dovolanie bolo doručené okresnému súdu elektronicky e-mailom 6. septembra 2019 a doplnené listinne zásielkou, ktorú súd podľa pečiatky podateľne prevzal 10. septembra 2019. V zmysle § 125 ods. 2 CSP je potrebné podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu dodatočne doplniť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu, inak sa na podanie neprihliada. Keďže zástupkyňa dovolateľov doplnila elektronické podanie vo veci samej bez autorizácie listinne v zákonnej lehote, dovolanie bolo podané včas, a preto bola námietka zástupcu žalovaných o pochybnostiach o včasnosti podania dovolania neopodstatnená.

9. K aktívnej legitimácii žalobcov/dovolateľov žalovať neplatnosť závetu, ktorú namietajú žalovaní vo svojom vyjadrení k dovolaniu dovolací súd len stručne poukazuje na rozsudok Najvyššieho súdu SR z 29.6.2010, sp. zn. 2Cdo/205/2009, podľa ktorého „aktívnou vecnou legitimáciou sa rozumie také hmotnoprávne postavenie, z ktorého vyplýva subjektu - žalobcovi ním uplatňované právo (nárok), respektíve mu vyplýva procesné právo si tento hmotnoprávny nárok uplatňovať. Preskúmavanie vecnej legitimácie, či už aktívnej (existencia tvrdeného práva na strane žalobcu), alebo pasívnej (existencia tvrdennej povinnosti na strane žalovaného) je imanentnou súčasťou každého súdneho konania. Súd vecnú legitimáciu skúma vždy aj bez návrhu a aj v prípade, že ju žiaden z účastníkov konania nenamieta. To, že sa súd výslovne k vecnej legitimácii nevysloví, neznamena, že sa ňou v konaní nezaoberal.“ Dovolací súd tu poukazuje na ustanovenie § 80 písm. c) zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) účinné v čase predloženia žaloby (v rovnakom znení od prijatia predpisu až do skončenia jeho platnosti) súdu prvej inštancie, podľa ktorého návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem a tiež na ustanovenie § 103 OSP kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania). Z vyššie citovaného ako aj z doterajšieho priebehu konania jednoznačne vyplýva, že súdy nižšej inštancie doposiaľ nemali pochybnosti o aktívnej legitimácii navrhovateľov/žalobcov, ktorí majú naliehavý právny záujem na rozhodnutí veci v žalovanom spore, keďže podľa skoršieho závetu by boli závetnými dedičmi, preto dovolací súd považuje tieto námietky za bezpredmetné.

10. Dovolanie aj za účinnosti Civilného sporového poriadku treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie ani podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 4Cdo/280/2013, 5Cdo/275/2013, 6Cdo/107/2012, 7Cdo/92/2012).

11. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou

dovolatelia vysvetliť, z čoho konkrétne vyvodzuje prípustnosť dovolania a v spojitosti s tým označiť v dovolaní náležitým spôsobom tiež dovolací dôvod. V dôsledku spomenutej viazanosti neskúma dovolací súd správnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu nad rozsah, ktorý dovolaateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

12. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

13. Dovolatelia prípustnosť svojho dovolania vyvodzujú z ustanovení § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

I.

14. Podľa § 420 písm. f/ CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolaťela tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto skúmal, či došlo k dovolaťelmi namietanej procesnej vade.

15.1 Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

15.2 Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestranom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

15.3 Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 (do účinnosti nového procesného kódexu) tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a marenie možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku. Účinnosťou nového procesného kódexu nedošlo k zmene v ponímaní procesného postupu.

16. Z dovolacích argumentov k tomuto dovolaciemu dôvodu je možné zhrnúť, že dovocatelia namietajú, že sa súdy nižších inšancií nevysporiadali so všetkými vykonanými dôkazmi od začiatku konania od roku 1991; neuviedli ako sa vysporiadali s argumentami strán sporu; v súdnom procese súdu prvej inštalácie vytýkajú, že neuviedol na pojednávaní, ktoré skutočnosti sú sporné, a ktoré sú nesporné a tiež

ani predbežné právne posúdenie; rozhodnutiam vytykajú, že súd prvej inštancie zaujal opačný právny názor ako vo svojom predchádzajúcom rozhodnutí a neuviedol ani vyjadrenie žalobcov ohľadom ich námietok k hodnoteniu znaleckého dokazovania a rozhodol tak prekvapivo, keď si vybral dôkazy, o ktoré oprel zamietnutie žaloby bez zhodnotenia ostatných dôkazov; namietajú ďalej priebeh dokazovania a skutkové zistenia, keďže súdy nevyhodnotili dôkazy komplexne. Odvolaciemu súdu vytykajú aplikáciu § 387 ods. 2 CSP, keďže súd neodpovedal na podstatné otázky odvolania, a preto považujú také rozhodnutie za arbitrárne. V rámci tohto dovolacieho dôvodu malo byť porušené právo na spravodlivý proces aj tým, že súdy doposiaľ nevyriešili viaceré otázky vyplývajúce z konania, ako napríklad kto preklad závetu pri čítaní vykonal; taktiež že vyjadrenie O. H. a O. Z. nie je možné považovať za odborné vyjadrenia, a preto ich možno považovať za nepreskúmateľné, keďže pochádzajú z ich posúdenia spisovej dokumentácie neurčitého obsahu a zároveň nemali ani právo nahliadať do zdravotnej dokumentácie, čím bola porušená postmortálna ochrana osobnosti poručiteľa a uvedené vyjadrenia boli predložené do konania až následne potom ako súd uznesením zamietol dôkaz na kontrolné znalecké dokazovanie. Nesprávny procesný postup mal napokon spočívať aj v manipulácii so súdnym spisom, keď žalobcovia opakovane predkladali súdu vyjadrenia, ktoré neboli do spisu priložené a taktiež namietajú číslovanie spisu, keď sa v priebehu konania znížilo číslovanie nasledujúcich listín.

17. Vo vzťahu k nedostatku riadneho odôvodnenia dovolací súd poukazuje na skoršiu judikatúru najvyššieho súdu (R 111/1998), ktorá zastávala názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná len za vlastnosť (vyjadrujúcu stupeň kvality) rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci.

17.1. Na podstate zásady, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá (len) inú vadu konania (teda nie zmätočnosť), zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne.

17.2. V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinělých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003).

17.3. Dovolatelia v tejto časti dovolacieho dôvodu vytykajú obom súdom absenciu riadneho zdôvodnenia rozhodnutia, ktoré by dali odpoveď na nastolené otázky žalobcami a komplexne by zhodnotili dokazovanie od roku 1991. Dovolací súd v tejto súvislosti považuje za potrebné zdôrazniť, že odvolací súd považoval rozhodnutie súdu prvej inštancie za vecne správne (§ 387 ods. 1 CSP), s odôvodnením ktorého sa v celom rozsahu stotožnil a nad rámec v kontexte s námietkami žalobcov uplatnených v odvolacom konaní toto v potrebnom rozsahu doplnil (§ 387 ods. 2 CSP). Odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku uviedol podstatnú dôkaznú situáciu, z ktorej vyvodil právne závery; zároveň sa v potrebnom rozsahu zaoberal aj skutočnosťami, ktoré svojím predchádzajúcim rozhodnutím zadal súdu prvej inštancie na doriešenie a vyhodnotil postup súdu prvej inštancie ako dostačujúci na zistenie skutkového stavu a vyhodnotenie ním dôkaznej situácie považoval za dostatočné a správne. Odvolací súd sa primerane vysporiadal s podstatnými okolnosťami sporu a vykonaným predchádzajúcim dokazovaním. Podľa názoru dovolacieho súdu rozsah odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu v ničom neopodstatňuje tvrdenie dovolateľov, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil dostatočne, resp. odôvodnil ho spôsobom priečiacim sa zákonu. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, IV. ÚS 324/2011) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho

vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania (strán sporu) vrátane ich dôvodov a námietok. Samotné odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo účastníka na spravodlivé súdne konanie (IV. ÚS 112/05, IV. ÚS 324/2011). Dovolací súd považuje naopak argumentáciu odvolacieho súdu za celistvú, logickú a presvedčivú.

18.Prípustnosť dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f/ CSP dovolatelia ďalej namietajú tým, že odvolací súd rozhodol bez náležitého zistenia skutkového stavu, nevykonan ním navrhnuté dôkazy a dôkazy vykonané v súdnom konaní nesprávne vyhodnotil (sem patria aj námietky dovolateľov, že O.. H. a O.. Z.Á. nemali právo nahliadať do zdravotnej dokumentácie, čím bola porušená postmortálna ochrana osobnosti poručiteľa a uvedené vyjadrenia boli predložené do konania až následne potom ako súd uznesením zamietol dôkaz na kontrolné znalecké dokazovanie a keďže ich vyjadrenia pochádzajú z posúdenia spisovej dokumentácie neurčitého obsahu, sú nepreskúmateľné; a tiež argumenty k jazykovým nedostatkom poručiteľa, ktorý neovládal slovenský jazyk a tiež argumenty ohľadom skutočností pri spísaní závetu a jeho prekladu, či námietkam ohľadom podpisu poručiteľa na závete). Dovolací súd v tejto súvislosti uvádza, že v zmysle ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nedostatočné zistenie skutkového (skutočného) stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nezakladá vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP (1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 7Cdo/11/2017, 8Cdo/187/2017). Ústavný súd nedospel k záveru o ústavnoprávnej neudržateľnosti tohto názoru najvyššieho súdu (II. ÚS 465/2017). Nesprávne zistenie skutkového stavu nie je podľa CSP dovolacím dôvodom. Dovolací súd ani nie je oprávnený prehodnocovať skutkové závery odvolacieho súdu, pretože je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Táto viazanosť zisteným skutkovým stavom je nevyhnutným predpokladom pre skúmanie správnosti právneho posúdenia veci, pretože podstatou právneho posúdenia veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Procesné práva vyplývajúce pre stranu z procesných predpisov nezahŕňa povinnosť súdu vykonať všetky stranou navrhnuté dôkazy, ani vykonať, či vyhodnotiť ich spôsobom, ktorý by jej vyhovoval.

19.Napokon v rámci tohto dovolacieho dôvodu dovolatelia namietajú aj tzv. "prekvapivosť súdneho rozhodnutia" (rozhodnutiam vytýkajú, že súd prvej inštancie zaujal opačný právny názor ako vo svojom predchádzajúcom rozhodnutí a neuviedol ani vyjadrenie žalobcov ohľadom ich námietok k hodnoteniu znaleckého dokazovania a rozhodol tak prekvapivo, keď si vybral tie dôkazy, o ktoré oprel zamietnutie žaloby bez zhodnotenia ostatných dôkazov). Rozhodnutie súdu prvej inštancie považoval odvolací súd za vecne správne (§ 387 ods. 1 CSP) a stotožnil sa v plnom rozsahu aj s jeho odôvodnením (§ 387 ods. 2 CSP), ktoré v potrebnom rozsahu pre zdôraznenie jeho správnosti doplnil. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie, nejavili ako významné. V danom prípade rozhodnutie odvolacieho súdu vo vzťahu k rozhodnutiu súdu prvej inštancie nevzníeva ani prekvapujúco, ani nečakane a vo vzťahu k tejto námietke, ktorú dovolatelia použili aj ako odvolaciu námietku voči rozhodnutiu súdu prvej inštancie, dáva odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu primerané odpovede.

20.Dovolatelia vytýkajú súdu prvej inštancie, že neuviedol na pojednávaní, ktoré skutočnosti sú sporné, a ktoré sú nesporné a tiež ani predbežné právne posúdenie. Dovolací súd pochybenia v procesnom konaní nezistil a námietku dovolateľov považoval za irelevantnú, keďže súd v čase začatia konania (6. marca 1991) postupoval podľa ustanovenia vtedy platného, a to podľa § 100 OSP, podľa ktorého „len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Pritom sa usiluje predovšetkým o to, aby sa spor vyriešil zmierne a aby konanie pôsobilo výchovne.“ Až neskôr v roku 2008 bolo ustanovenie doplnené o možnosť súdu počas konania účastníkom uviesť, ako sa na základe doteraz tvrdených a preukazovaných skutočností javí právne posúdenie veci. Súd postupoval podľa v tom čase platných ustanovení, o čom svedčí aj obsah

spisovej dokumentácie. Predbežné prejednanie sporu s konštatovaním sporných a nesporných otázok zaviedol až Civilný sporový poriadok v ustanoveniach § 168 a nasledovných ustanovení v roku 2016, preto nebol žiaden dôvod aplikovať nové ustanovenie o predbežnom prejednaní sporu na prebiehajúce konanie vo finálnej fáze pred rozhodnutím (i keď tretím v poradí).

21. Nesprávny procesný postup mal napokon spočívať aj v manipulácii so súdnym spisom, keď žalobcovia opakovane predkladali súdu vyjadrenia, ktoré neboli do spisu priložené a taktiež namietajú číslovanie spisu, keď sa v priebehu konania znížilo číslovanie nasledujúcich listín. Dovolací súd nezistil porušenie práva na spravodlivý proces ani z týchto námietok dovolateľov, keďže manipulácia so spisom z obsahu spisu nevyplynula. K prerušeniu číslovania strán spisu je potrebné poznamenať, že o žalobe od začiatku rozhodoval senát 4C sudkyne JUDr. Márie Képešsýovej (sp. zn. 4C/52/1991), a to až do vydania rozhodnutia 10. decembra 2008, kedy rozsudkom na č. l. 729 vyhlásila závet za neplatný. Po následnom rozhodnutí krajského súdu a dovolacieho súdu a opätovnom rozhodnutí krajského súdu (č. l. 922), ktorým zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie (z č. l. 729) a vec mu vrátil na ďalší postup bola vec dňa 7. marca 2012 vrátená okresnému súdu na pokračovanie v konaní v zmysle usmernenia odvolacieho súdu a bola zapísaná náhodným pridelením veci do senátu 11C sudkyňi JUDr. Márii Mészárosovej (sp. zn. 11C/16/2012), pričom číslovanie spisu začalo s novou spisovou značkou opäť od č. l. 1. Opatrením (č. l. 45 spisu zn. 11C) predsedníčky súdu JUDr. Annou Móroczovou dňa 9. marca 2012 bola udelená výnimka z náhodného pridelenia veci elektronickou podateľňou tak, že vzhľadom na skutočnosť, že pôvodne rozhodovala o žalobe JUDr. Mária Képešsýová pod sp. zn. 4C/52/1991, vec jej bola pridelená na rozhodnutie. Konaniu zostala novopridelená spisová značka 11C/16/2012 s novozačatým číslovaním a tvorí nový zväzok spisovej dokumentácie. Prerušenie číslovania listov spisu nesvedčí o manipulácii so spisovou dokumentáciou a ani tento dôvod nenasvedčuje nesprávnemu procesnému postupu.

22. Prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP napokon nezakladá ani to, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu (prípadne) spočívalo na nesprávnych právnych záveroch (porovnaj najmä judikáty R 54/2012 a R 24/2017, ale aj viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 1Cdo/62/2010, 2Cdo/97/2010, 3Cdo/53/2011, 4Cdo/68/2011, 5Cdo/44/2011, 6Cdo/41/2011, 7Cdo/26/2010 a 8ECdo/170/2014).

23. Z týchto dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že dovolatelia nedôvodne namietajú existenciu vady konania uvedenej v § 420 písm. f/ CSP.

II.

24. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (písm. a/); ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená (písm. b/); je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (písm. c/).

25. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Predmetná otázka musí byť zároveň procesnou stranou nastolená v dovolaní. Právne otázky, ktoré neboli dovolateľom v dovolaní nastolené a pomenované, nemajú relevanciu z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia.

26. Aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného

patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (2Cdo/203/2016, 3Cdo/216/2017, 4Cdo/64/2018, 6Cdo/113/2017, 7Cdo/95/2017, 8Cdo/95/2017). K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len, ak sú splnené uvedené predpoklady (po prijatí záveru o prípustnosti dovolania). Aj právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP, podobne ako predchádzajúca právna úprava, dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

27. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

28. Dovolací súd si je vedomý, že právna otázka podľa § 421 CSP a dovolací dôvod (nesprávne právne posúdenie) podľa § 432 CSP sú spojené nádoby, preto nemôže posudzovať prípustnosť dovolania striktné len na základe toho, ako dovolateľ túto prípustnosť formálne vymedzil na konkrétnom riadku svojho podania. Je nutné sa pozrieť aj na samotný dovolací dôvod, pokúsiť sa z neho vyabstrahovať právnu otázku podľa § 421 CSP a až následne možno posúdiť, a/ či od tejto otázky záviselo napadnuté rozhodnutie, b/ či ide o otázku, ktorá napĺňa podmienky § 421 ods. 1 písm. a/ až c/. Avšak toto posúdenie je možné vykonať len v rovine pokusu autenticky porozumieť dovolateľovi - jeho textu ako celku, ale nie dotvárať vec na úkor procesnej protistrany. Zároveň nie je úlohou najvyššieho súdu „hádať“ čo svojím dovolaním mienil dovolateľ, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu dovolacej otázky (porovnaj I. ÚS 336/2019).

29. Dovolatelia vyvodzujú prípustnosť dovolania konkrétne z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Z obsahu dovolania (§ 124 ods. 1 CSP) vyplýva, že za otázku, ktorú dovolací súd vo svojej rozhodovacej praxi doposiaľ neriešil označili otázku týkajúcu sa problematiky dôkazu - súkromného odborného vyjadrenia - konkrétne chýbajúcej právnej úpravy, ktorou sa zatiaľ súdne authority nezaoberali, kde sa vynárajú otázky a) ohľadne odborne spôsobilých osôb, keďže zoznamy takýchto osôb neexistujú, b) ako sa súdy majú vyporiadať s otázkou, či ide o odborne spôsobilú osobu v tom-ktorom prípade, c) ohľadne použitia záverov takéhoto vyjadrenia, d) či je vôbec prípustné súkromným odborným vyjadrením, nevypracovaným znalcom, vykonať preskúmanie súdneho znaleckého posudku vypracovaného v zmysle zákona č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch v znení neskorších predpisov. Z textu dovolania zároveň vyplýva, že dovolutelia sa domnievajú, že nepôjde o odborné vyjadrenie podľa § 206 CSP, ak si ho strana zabezpečuje sama a nepožiadala oň súd. Zároveň dovolutelia tiež argumentujú dôkaznou prednosťou znaleckého posudku, ktorého vykonanie nariadil súd pred stanoviskami lekárov, ktoré boli vypracované na objednávku protistrany.

30. Z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania a náležitého vymedzenia právnej otázky v zmysle § 432 CSP považoval dovolací súd dovolanie žalobcov v časti týkajúcej sa dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP za procesne prípustné. Dovolací súd považoval otázku nastolenú dovolateľmi za procesnoprávnu otázku, na ktorej zodpovedaní spočívalo konečné zhodnotenie dôkaznej situácie a vyhodnotenie splnenia podmienok platnosti právneho úkonu. Súdy nižšej inštancie priamou aplikáciou príslušných ustanovení vyvodili z dovolateľmi nastolenej procesnoprávnej otázky závery, ktoré tvorili podporný základ pre rozhodnutie v danej veci. Právnou kvalifikáciou podmienok pre zhodnotenie okolností a právnej relevancie jednotlivých dôkazov pre účely posúdenia unesenia dôkazného bremena súdy potom využili pre rozhodnutie o veci. Zároveň dovolací súd pri prieskume dovolania zistil, že sa dovolateľmi nastolenou otázkou vo svojej rozhodovacej praxi doposiaľ nezaoberal.

31. K dovolateľmi nastoleným otázkam je potrebné poznamenať, že dovolateľmi namietané vyjadrenia (MUDr. Turanskej na č. 1. 220 nového zväzku, predložené súdu 20. februára 2015 a MUDr.

Stanislavovej na č. l. 445 nového zväzku, predložené súdu 12. apríla 2017) boli spoločne vyhodnotené súdom prvej inštancie, ktorý rozhodoval a posudzoval odborné vyjadrenia vo svojom rozhodnutí zo 7. mája 2017, teda už za účinnosti Civilného sporového poriadku, i keď sa konanie začalo v roku 1991 za účinnosti predchádzajúceho procesného predpisu zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“).

32.Podľa § 185 ods. 1 a 2 CSP súd rozhodne, ktoré z navrhnutých dôkazov vykoná. (2) Súd môže aj bez návrhu vykonať dôkaz, ktorý vyplýva z verejných registrov a zoznamov, ak tieto registre alebo zoznamy nasvedčujú, že skutkové tvrdenia strán sú v rozpore so skutočnosťou; iné dôkazy bez návrhu nevykoná, ak tento zákon neustanovuje inak.

33.Podľa § 187 ods. 1 a 2 CSP za dôkaz môže slúžiť všetko, čo môže prispieť k náležitému objasneniu veci a čo sa získalo zákonným spôsobom z dôkazných prostriedkov. Dôkazným prostriedkom je najmä výsluch strany, výsluch svedka, listina, odborné vyjadrenie, znalecké dokazovanie a obhliadka. Ak nie je spôsob vykonania dôkazu predpísaný, určí ho súd.

34.Podľa § 191 ods. 1 CSP dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo počas konania najavo.

35.Podľa § 206 CSP ak je potrebné posudzovať skutočnosti, na ktoré treba odborné znalosti, súd na návrh vyžiada odborné vyjadrenie od odborne spôsobilej osoby.

36.Podľa § 207 ods. 1 CSP ak rozhodnutie závisí od posúdenia skutočností, na ktoré treba vedecké poznatky, a pre zložitosť posudzovaných otázok nepostačuje postup podľa § 206, súd na návrh nariadi znalecké dokazovanie a ustanoví znalca. Ak súd ustanovil viacerých znalcov, môžu vypracovať spoločný posudok.

37.Podľa čl. 11 ods. 3 CSP kto sa v styku so súdom alebo verejne prihlási k určitej profesijnej odbornosti, považuje sa za schopného konať s náležitou znalosťou veci spojenou s touto odbornosťou.

38.Podľa čl. 15 ods. 1 a 2 CSP dôkazy a tvrdenia strán sporu hodnotí súd podľa svojej úvahy v súlade s princípmi, na ktorých spočíva tento zákon. (2) Žiaden dôkaz nemá predpísanú zákonnú silu.

39.Jednou zo základných procesných povinností strán sporu, je povinnosť tvrdiť (§ 150 CSP). Stranu sporu zaťažuje bremeno tvrdenia (onus dicendi). Schopnosť strany sporu uniesť bremeno tvrdenia spolu s dôkazným bremenom (onus probandi) je predpokladom pre úspech v spore. Nesplnenie povinnosti tvrdiť, resp. nesplnenie povinnosti „relevantne“ tvrdiť (uviesť tvrdenia z hľadiska ich kvality pravdivé, úplné, podstatné a rozhodujúce) má pre stranu sporu procesnoprávnou sankciu, ktorá sa prejaví v meritórnom rozhodnutí veci. (porovnaj rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 4Cdo/162/2020, publikované aj ako R 6/2022)

40.Urobiť záver o platnosti alebo neplatnosti právneho úkonu, či spĺňa zákonné náležitosti alebo či bolo urobené za podmienok, ktoré zákon predpokladá a požaduje je záverom právnym, a preto spadá do kompetencie nezávislého súdu. Znalecký posudok, resp. konštatovanie znalca, či iné odborné vyjadrenia a stanoviská môžu byť len skutkovým podkladom pre právny záver súdu.

41.Právne posúdenie skutkových okolností prípadu je povinnosťou súdu, ktorý dôkazy hodnotí vo vzájomnej previazanosti. Náležité nevyhodnotenie dôkazov súdom a púhe mechanické prevzatie záveru znaleckého posudku, v domnení súdu, že si splnil povinnosť a zhodnotil unesenie dôkazného bremena v záverečnom prieskume rozhodnutia (hoc aj súdom vyššieho stupňa) napokon nemôže obstať. Taký postup by v konečnom dôsledku znamenal jednak popretie možnosti súdu hodnotiť dôkazy podľa svojej úvahy (ako to § 191 CSP predpokladá) a jednak by to znamenalo aj privilegovanie znaleckého dôkazu a prenesenie zodpovednosti za skutkovú správnosť súdneho rozhodnutia na znalca, čo je postup z

ústavného hľadiska neakceptovateľný, a jednak „pri takomto postupe by sa totiž mohli medicínske spory ponechať iba dišputáciám lekárskeho kapacít (spolu so všetkými rizikami vyplývajúcimi zo stavovskej solidarity) a sudcovia by ich závery za štát iba formálne stvrďovali“ (porovnaj nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 3937/18).

42. Princíp voľného hodnotenia dôkazov, ktorým sa civilný proces riadi zveruje výrazné kompetencie sudcovi a umožňuje mu najvýraznejšiu ingerenciu do procesu vyhodnocovania dôkazov. V tejto koncepcii je vylúčené obmedzovanie sudcu, preto žiaden zákon nesmie sudcu viesť k hierarchizácii dôkazov a nesmie definovať kvalitu a silu použitého dôkazného prostriedku. S tým súvisí materiálne vedenie sporu, podľa ktorého súd starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo v konaní najavo (viď § 191 ods. 1 CSP). Sudca však musí nevyhnutne rozhodovať v súlade s právnymi predpismi, musí vyhodnotiť všetky vykonané dôkazy, svoje rozhodnutia musí náležite odôvodniť, riadi sa princípom prejudiciality a je viazaný inými rozhodnutiami (§ 193 a § 194 CSP). To sú jediné ústavnoprávne udržateľné mantinely pre voľnosť sudcu v hodnotení dôkazov. Voľnou úvahou civilný proces preto nemieni ľubovoľné hodnotenie dôkazov, ale také, ktoré je samo osebe v odôvodnení presvedčivé a logicky konzistentné.

43. Dovolací súd vo svojich rozhodnutiach považuje dôkazné prostriedky za rovnocenné a záleží až na ich zhodnutí samotným súdom, ktorý v rámci svojich kompetencií hodnotiteľa posudzuje, či dôkaz zodpovedá kritériám správneho myslenia, či dáva odpoveď na zadanú (odbornú alebo znaleckú) otázku, či súd následne primerane vo vzťahu k vyhodnotenému záveru svoje rozhodnutie aj náležite odôvodnil v súvislosti s vykonaným dokazovaním, či tiež ozrejmil svoj záver založený na dôkazoch, ktorým súd uveril a prečo nepovažoval za potrebné nariadiť ďalšie dokazovanie (napr. kontrolné znalecké dokazovanie). Súd pritom nie je viazaný návrhmi strán sporu na vykonanie dokazovania, rozhodnutie, ktoré z dôkazov vykoná spočíva na súde. Nevykonanie navrhnutého dokazovania nie je zásahom do práva na spravodlivý proces. (m. m. rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/240/2019, 2Cdo/188/2020, 5Obdo/14/2020).

44. Už v rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/259/2010 Najvyšší súd Slovenskej republiky uviedol, že v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je jednou zo všeobecných záruk spravodlivého prejednávania vecí pred súdom práve zásada „rovnosti zbraní“. Táto zásada zabezpečuje, aby v súdnom konaní mali jeho účastníci (teraz strany) rovnaké postavenie. „Rovnosť zbraní“ spočívajúca v rovnakom postavení účastníkov súdneho konania (teraz strán sporu) sa prejavuje v procesnoprávnom postavení účastníkov konania, v spôsobe a rozsahu dokazovania a v iných oblastiach spojených so súdnym uplatňovaním práva. Zachovanie „rovnosti zbraní“ z pohľadu spôsobu a rozsahu vykonávaného dokazovania sa týka aj oprávnenia účastníkov konania navrhovať dôkazy. Možnosť navrhovania dôkazov je spojená s princípom dôkazného bremena, ktorého úspešnosť sa v súdnom spore viaže na schopnosť predložiť adekvátne dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Výber dôkazných prostriedkov je na vôle účastníka konania, no o tom, ktoré z navrhovaných dôkazov budú vykonané a ktoré nie, rozhoduje súd podľa svojej voľnej úvahy. Obsahom záruky na spravodlivý súdny proces z pohľadu oprávnenia navrhovať dôkazy je limitovanie tejto voľnej úvahy súdu. Týmto limitom je požiadavka, aby nevykonanie navrhnutých dôkazov alebo vykonanie iných dôkazov nepostavilo účastníka konania do jasne nevýhodnejšej pozície v porovnaní s jeho odporcom v súdnom spore (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Feldbrugge c. Holandsko z roku 1986). V súvislosti s rozhodnutím súdu, ktoré z navrhovaných dôkazov vykoná a ktoré nie, nesmie byť účastník konania týmto rozhodnutím znevýhodnený oproti druhému účastníkovi.

45. Civilný sporový poriadok presadzuje v priebehu celého procesu, ako jednou z významných zásad civilného konania, hospodárnosť konania. Podľa čl. 17 CSP súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, má predchádzať zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Zásada hospodárnosti je pretavená aj do časti konania, v ktorej strany predkladajú a navrhujú vykonanie dôkazov. Z ustanovenia § 207 vyplýva, že hospodárnosťou je vedený súd už pri výbere dôkazného prostriedku, keď má preferovať odborné vyjadrenie pred znaleckým dokazovaním. Hospodárnosť sa v prípade tohto ustanovenia odzrkadľuje najmä vo výške nákladov zaobstarania jednotlivých dôkazov -vyjadrenia alebo posudku.

Významná hranica v zásade hospodárnosti, ktorá pri dokazovaní „otvára cestu“ znaleckému posudku predstavuje odbornú úroveň poznania povýšenú na úroveň „vedeckých poznatkov“, ktorá je na posúdenie predmetu sporu nevyhnutná. Hospodárnosť ustupuje vedeckým poznatkom vtedy, ak nepostačuje odborné vyjadrenie od odborne spôsobilej osoby a zároveň pre zložitosť postupu, ktorý je predmetom sporu, odborné vyjadrenie nie je dostačujúce. Znalecké dokazovanie je z dôvodu hospodárnosti a zníženia nákladov konania potom až sekundárnym riešením. V obidvoch prípadoch - vyjadrenia aj znaleckého posudku - je vyžadovaná odborná spôsobilosť osoby, pričom znalecký posudok vyžaduje nadstavbu v požiadavkách kladených na osobu, ktorá ju vykonáva, a to splnenie podmienok na zápis do zoznamu znalcov. V tomto prípade verejne dostupný zoznam znalcov značne napomáha súdu pri posúdení odbornosti osoby, keďže už len skutočnosť, že je osoba zapísaná do zoznamu znalcov, jej pripisuje určitý stupeň odbornosti, ktorý je pre znalecké posúdenie potrebný, a je preto kvalifikovaným odborníkom s vedeckými poznatkami.

46.Podľa § 2 zákona č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v neskoršom znení (ďalej len „zákon o znalcoch“) znalec, tlmočník alebo prekladateľ je fyzická osoba alebo právnická osoba, ak v § 19 ods. 5 nie je ustanovené inak, splnomocnená štátom na vykonávanie činnosti podľa tohto zákona, ktorá je a) zapísaná v zozname znalcov, tlmočníkov a prekladateľov alebo b) nezapísaná v tomto zozname, ak je ustanovená za znalca, prekladateľa alebo tlmočníka podľa § 15.

47.Podľa § 15 ods. 1 a 2 zákona o znalcoch v konaní pred súdom alebo iným orgánom verejnej moci možno ustanoviť za znalca, tlmočníka alebo prekladateľa aj osobu, ktorá nie je zapísaná v zozname, ak má potrebné predpoklady, súhlasí s ustanovením a a) v príslušnom odbore alebo odvetví nie je zapísaná žiadna osoba alebo b) osoba zapísaná v zozname nemôže úkon vykonať alebo vykonanie úkonu by bolo spojené s neprimeranými ťažkosťami alebo nákladmi. (2) Znalec, tlmočník alebo prekladateľ ustanovený podľa odseku 1 môže vykonať úkon, len ak zložil sľub podľa § 5 ods. 7 pred súdom alebo iným orgánom verejnej moci, ktorý ho ustanovil za znalca, tlmočníka alebo prekladateľa.

48.Podľa § 16 ods. 1 zákona o znalcoch znalecká činnosť je špecializovaná odborná činnosť vykonávaná za podmienok ustanovených v tomto zákone znalcami pre zadávateľa. Úkonmi znaleckej činnosti sú najmä znalecký posudok a jeho doplnenie, odborné stanovisko alebo potvrdenie a odborné vyjadrenie a vysvetlenie.

49.Z uvedeného vyplýva, že odborné vyjadrenie predpokladané ustanovením § 206 CSP môže byť podané aj zo strany znalca, keďže podávanie odborných vyjadrení spadá pod úkony znaleckej činnosti. A naopak podľa vyššie citovaných ustanovení zákona o znalcoch vyplýva, že znalecký posudok, či vyjadrenie môže pre súd poskytnúť aj osoba nezapísaná do zoznamu znalcov, za podmienok, že niet osoby, ktorá by úkon vykonala a zároveň táto osoba zloží pred súdom sľub podľa zákona. V takom prípade zákon o znalcoch prisudzuje práva a povinnosti vyplývajúce znalcovi aj osobe nezapísanej do zoznamu znalcov, s tým je spojená možnosť sankcionovania takej osoby v prípade nesplnenia povinnosti uloženej súdom. To však platí v prípade, že súd vyžaduje pri dokazovaní úroveň poznania odborne spôsobilej osoby na stupni „vedeckých poznatkov“. Súd si môže vyžiadať odborné vyjadrenie aj od inej osoby, ktorá nemusí spĺňať toto vedecké kritérium, pričom splnenie podmienok odbornej spôsobilosti na podanie odborného vyjadrenia posudzuje súd sám.

50.Súd sa riadi pri hodnotení dôkazov a skutkových tvrdení strán sporu pri vyhodnocovaní unesenia dôkazného bremena kontradiktornosťou konania. Preto pokiaľ konanie vyžaduje odborné hodnotenie dôkazov môže upozorniť strany na ustanovenie § 206 a § 207 CSP, na základe ktorých vyžiada na návrh (prioritne v záujme hospodárnosti) odborné vyjadrenie (§ 206 CSP) alebo (sekundárne) znalecký posudok (§ 207 CSP). Obe ustanovenia však, pri naplnení princípu dvoch vzájomne kontradiktórne postavených strán sporového konania, môže súd aplikovať len na návrh strany. Avšak vzhľadom na princíp postavenia tzv. „silného sudcu“ sám súd rozhodne, či takto navrhnutý dôkaz napokon vykoná (§ 185 CSP). Do úvahy pri posúdení bude pripadať relevantnosť navrhnutého dôkazu, či prispeje k objasneniu súdnej veci a nevyhnutne v spojení s tým aj hospodárnosť dôkazu.

51. Pri posúdení skutočností, na ktoré navrhujú strany vykonanie dôkazných prostriedkov ako je odborné vyjadrenie alebo znalecké dokazovanie nie je vylúčené, že konajúci sudca potrebnými znalosťami aj sám disponuje. Na vylúčenie prípadných pochybností môže však aj napriek tomu vyžiadať odborné vyjadrenie od nezávislej osoby.

52. Pri návrhu konkrétnych osôb, ale aj pri výbere osoby sudcom, je potrebné vziať do úvahy námietky protistrany, či strán voči takto navrhnutej osobe, ktoré súd následne vyhodnocuje a posudzuje. Osoba, ktorá má prispieť do konania svojou odbornosťou musí disponovať odbornými znalosťami. Odborné znalosti môžeme charakterizovať ako také vedomosti, na získanie ktorých je potrebná určitá odborná znalosť (najčastejšie získaná štúdiom) alebo odborná skúsenosť. Odborné znalosti presahujú rámec všeobecných znalostí a všeobecných skúseností. Pri znaleckom posudku je potrebné, aby na posúdenie skutočností boli potrebné navyše i vedecké poznatky. Pri výrazne komplikovaných prípadoch vyžadujúcich vedecké posúdenie vykonáva znaleckú činnosť už znalecký ústav.

53. Osobu odborníka alebo znalca, od ktorého sa vyjadrenie, či posudok vyžaduje, navrhujú procesné strany alebo vyberá súd sám. Pokiaľ strana konkrétnu osobu nenavrhol alebo bola namietnutá, súd sám určí osobu, ktorú poverí úkonom v zmysle § 206 alebo § 207 CSP výberom zo zoznamu vo verejne dostupných registroch znalcov, či odborne spôsobilých osôb, prípadne čerpá z poznatkov o odborníkoch z vlastnej rozhodovacej činnosti. Zoznam znalcov je v zmysle § 4 zákona o znalcoch sprístupnený na webovom sídle Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky s možnosťou výberu podľa jednotlivých odborov a odvetví a tiež aj podľa ich územnej pôsobnosti. Odbornú spôsobilosť v jednotlivých profesijných oblastiach upravujú konkrétne právne predpisy. Vo vzťahu k tu posudzovanému prípadu, v ktorom sa vykonávalo posudzovanie oftalmológmi je potrebné vychádzať pri posúdení odbornosti osoby z osobitného predpisu, a to zo zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Podľa § 33 uvedeného zákona sa pod pojmom odborná spôsobilosť, na výkon zdravotníckeho povolania podľa uvedeného zákona, rozumie odborná spôsobilosť na výkon odborných pracovných činností, odborná spôsobilosť na výkon špecializovaných pracovných činností a odborná spôsobilosť na výkon certifikovaných pracovných činností, ktoré sa preukazujú dokladom o získaní požadovaného stupňa vzdelania v príslušnom študijnom odbore v príslušnom zdravotníckom povolaní, prípadne pri špecializovaných a certifikovaných činnostiach len v akreditovaných špecializačných alebo certifikačných študijných programoch. V prípadoch, ktoré ustanoví nariadenie vlády Slovenskej republiky sa odborná spôsobilosť preukáže aj odbornou zdravotníckou praxou. Podmienky nadobudnutia odbornej spôsobilosti v oblasti oftalmológie upravuje nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 296/2010 Z. z. o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností v znení neskorších predpisov. Splnením podmienok ustanovených nariadením vlády nadobúda osoba odbornú spôsobilosť na výkon odborných pracovných činností. V oblasti zdravotníctva existujú aj ďalšie predpisy upravujúce odbornú spôsobilosť jednotlivých oblastí verejného zdravotníctva. Napríklad zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov upravuje okrem iného aj požiadavky na odbornú spôsobilosť a vydávanie osvedčení o odbornej spôsobilosti a tiež upravuje zriaďovanie komisií na preskúšanie odbornej spôsobilosti v oblastiach ako sú napríklad (§ 15 uvedeného zákona) faktory životného a pracovného prostredia vo vzťahu k posudzovaniu ich možného vplyvu na zdravie, spôsobilosť na odber vzoriek zo životného alebo pracovného prostredia, spôsobilosť na hodnotenie vplyvov na verejné zdravie, spôsobilosť na prevádzkovanie balzamovania a konzervácie, vydáva osvedčenia o odbornej spôsobilosti na epidemiologicky závažné činnosti (napríklad úprava pitnej vody, v zariadeniach starostlivosti o ľudské telo, pri výrobe, manipulácii a zavádzania do obehu potravín a pokrmov, pri výrobe kozmetických výrobkov) a tiež spôsobilosť na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami, s dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie, na nákup a predaj a spracovanie húb, a tiež aj spôsobilosť na prevádzkovanie pohrebiska. Úrad verejného zdravotníctva vedie na svojom webovom sídle registre odborne spôsobilých osôb v jednotlivých oblastiach jeho pôsobnosti. V každom z načrtnutých prípadov

ide o odbornú spôsobilosť vykonávať určitú činnosť za jednoznačne zákonom špecifikovaných podmienok, ktorých splnenie sa vyhodnocuje zákonom určeným spôsobom a preukazuje sa zákonom stanoveným spôsobom (napríklad v niektorých oblastiach formou osvedčenia). Nie je povinnosťou súdu v rámci vyhodnotenia odbornej spôsobilosti osôb zapojených do dôkazného procesu prehodnocovať a vyhodnocovať spôsob nadobudnutia kvalifikácie, keďže túto upravujú osobitné predpisy a spadajú pod kontrolu iných orgánov verejnej moci. Súd si môže na overenie dôveryhodnosti osoby vyžiadať diplom, či osvedčenie o odbornej spôsobilosti. Nie je však predmetom súdneho sporu a nepatrí do výkonu dokazovania spochybňovať kvalifikáciu odborne spôsobilej osoby, ktorej spôsobilosť na výkon odbornej činnosti potvrdil osobitným režimom zákon (resp. ním ustanovený úrad, orgán, či komisia), do pôsobnosti ktorého výkon konkrétnej činnosti odborne spôsobilej osoby patrí. Tu však nehovoríme o prípadných námietkach voči odborne spôsobilej osobe z iných dôvodov, ktoré môžu byť predmetom jej prípadnej zaujatosti či inak spochybneného jej pôsobenia v konaní za účelom vykonania dokazovania. Z uvedeného vyplýva, že odborná spôsobilosť osôb je oblasť špecificky upravená jednotlivými predpismi v konkrétnych oblastiach. Súd teda prijíma osobu vystupujúcu vo vzťahu ku konaniu aj s primeranou mierou zodpovednosti na strane odborne spôsobilej osoby, ktorá si musí byť vedomá, že svoju profesiu reprezentuje v zmysle platných ustanovení pred súdom a súd túto odbornosť prijíma a rešpektuje v zmysle čl. 11 ods. 3 CSP, pokiaľ nie je účasť takej osoby v konaní spochybnená z iných dôvodov.

54. Sudca musí disponovať určitým penzom odborných vedomostí o preskúvanom predmete sporu už len za účelom určenia potrebného rozsahu znaleckého dokazovania a na rozlíšenie kritéria, či na posúdenie veci budú postačovať odborné vedomosti alebo bude potrebné až vedecké poznatky. Rozlišovaním a zdôvodnením opodstatnenosti využitého kritéria akou je zložitnosť posudzovaných otázok by sa mal súd zaoberať len do tej miery, aby bolo odôvodnenie jeho rozhodnutia zákonne a ústavne udržateľné. V opačnej situácii, pokiaľ si strana zaobstará vlastné dôkazy a predloží odborné vyjadrenie, ktoré si zadovážila sama, urobila tak v súlade so svojimi právami a povinnosťami sporovej strany/účastníka konania (čl. 6 ods. 1 a § 149 CSP) a súd rozhodne, ktoré z navrhnutých dôkazov vykoná (§ 185 ods. 1 CSP), dokazovanie vykoná v zásade na pojednávaní (§ 188 ods. 1 CSP) a pritom sa riadi zásadou voľného hodnotenia dôkazov (§ 191 ods. 1 CSP).

55. Skutočnosť, že odborné vyjadrenie (pozn. dovolacieho súdu - tu sa myslí vyjadrenie odborne spôsobilej osoby, bez ohľadu na to, či bolo vyjadrenie v zmysle § 206 CSP zadovážované súdom na návrh strany alebo predkladané stranou ako prostriedok procesnej obrany) má hospodárnu prednosť pred znaleckým dokazovaním, môže sa týkať otázok jednoduchších na zodpovedanie, má nevedecký obsah, resp. na jeho predloženie nie sú potrebné vedecké poznatky a samotná skutočnosť, že formálna stránka zadovážovania odborného vyjadrenia je procesne jednoduchšia a zároveň naopak skutočnosť, že znalecký posudok musí spĺňať prísne formálne kritériá, či už kladené na osobu znalca, na jeho procesné nariadenie súdom alebo na jeho obsah, či prípadné sankcie spojené s nekonaním znalca, či so skutočnosťou, že je finančne náročnejší ako odborné vyjadrenie, neznamená v žiadnom z hľadísk prednosť jedného dôkazného prostriedku pred druhým. Oba dôkazné prostriedky sa hodnotia horizontálne bez vzájomnej vertikálnej nadriadenosti alebo podriadenosti. Žiaden dôkaz nemá predpísanú zákonnú silu (čl. 15 ods. 2 CSP).

56. Ustanovenie čl. 11 ods. 3 CSP napomáha sudcovi pri voľnom hodnotení dôkazov a teda predstavuje za tým účelom pre tento postup interpretačné pravidlo, ktoré uľahčuje súdu styk s tými subjektami, pri ktorých sa predpokladá definovaná profesijná odbornosť. Ten, kto sa v styku so súdom alebo verejne prihlási k určitej profesijnej odbornosti, považuje sa za schopného konať s náležitou znalosťou veci spojenou s touto odbornosťou. Odbornosť osoby môže vyplývať pre súd priamo z úkonu odborne spôsobilej osoby alebo sa osvedčuje prostredníctvom predloženého dokladu osvedčujúceho odbornú spôsobilosť osoby. V každom prípade je vecou súdu akým spôsobom bude pristupovať k prevereniu spôsobilosti osoby vystupujúcej v konaní. Súd sa musí s prípadnými námietkami strán vo vzťahu k osobe odborne spôsobilej primerane s námietkami vysporiadať. Odborná spôsobilosť takých osôb musí obstať v prieskume procesného postupu súdu a tiež musí byť bez akýchkoľvek pochyb zrejmé, že ide o osobu odborne spôsobilú na daný úkon v dokazovaní.

57.Splnenie podmienok odbornej spôsobilosti osoby na podanie odborného vyjadrenia posudzuje a vyhodnocuje súd sám. Zákon súd pri výbere ničím neobmedzuje, no na druhej strane výber osoby však nesmie vzbudzovať dôvodné obavy o jej nekompetentnosti. Malo by ísť o osobu, ktorej pracovné zaradenie nasvedčuje tomu, že má potrebné odborné vedomosti (napr. lekár v príslušnom odbore, psychológ, účtovník, daňový poradca) alebo ktorej činnosť nasvedčuje o odborných skúsenostiach (napr. realitná kancelária). Odborné vyjadrenie môže vypracovať aj znalec. Zákon výslovne neupravuje možnosť strany vyjadrovať sa k vybranej odborne spôsobilej osobe. Aby však bolo dokazovanie hodnoverné, a aby konanie napĺňalo znaky spravodlivého procesu, je potrebné pripustiť, aby strany mohli vyjadriť námietky voči odborne spôsobilej osobe. Ak súd vyhodnotí námietky ako oprávnené, je namieste, aby si odborné vyjadrenie vyžiadal od inej odborne spôsobilej osoby. Pri výbere osoby, ktorá má vypracovať odborné vyjadrenie, súd prihliada na dôvody jej vylúčenia a postupuje podľa § 51a ods. 1 zákona č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v spojení s § 11 zákona o znalcoch. Podľa rozhodnutí Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. PlsF 2/1974 je možné považovať odborné vyjadrenie za dôkazný prostriedok, ktorý je svojou povahou obdobný znaleckému posudku, preto proti nemu môžu účastníci vzniesť akékoľvek námietky, ktoré by bolo možné vzniesť aj proti znaleckému posudku; v zmysle rozhodnutia tohto súdu sp. zn. 2 Cdon 1619/1996 potvrdenie alebo odborné vyjadrenie v zmysle § 127 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku nemusí byť vyžiadané súdom, môže byť k vykonaniu dôkazu predložené účastníkom konania. Nie je vylúčené, že súd vezme za podklad svojho rozhodnutia od záveru znaleckého posudku odlišný záver vyplývajúci z odborného vyjadrenia. V obidvoch prípadoch súd vychádzal z ustanovenia § 127 ods. 4 v tom čase platného a účinného zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého namiesto posudku znalca možno použiť potvrdenie alebo odborné vyjadrenie príslušného orgánu, o správnosti ktorých nemá súd pochybnosti. (viď. GEŠKOVÁ, Katarína. § 206 [Odborné vyjadrenie]. In: ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana, BARICOVÁ, Jana, MESIARKINOVÁ, Soňa, BAJÁNKOVÁ, Jana, TOMAŠOVIČ, Marek. Civilný sporový poriadok. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 761-763.)

58.Z obsahu spisovej dokumentácie, s ktorou sa dovolací súd oboznámil vyplýva, že princíp rovnosti zbraní bol v konaní naplnený. Súd prvej inštancie poskytol stranám na skutkové a dôkazné tvrdenia, na predkladanie dôkazov za účelom unesenia dôkazného bremena a na vyvrátenie tvrdení protistrany, pričom zo strany súdu bol realizovaný aj náležitý pokus o vykonanie kontrolného znaleckého dokazovania, ktorý však bol aj napriek vynaloženému úsilíu súdu neúspešný, keďže nebol nájdený znalec, ktorý by kontrolné posúdenie vykonal (resp. znalec pred doplnením posúdenia zomrel). Preto dal súd protistrane primeraný priestor na obranu a tým, že posudzoval dôkazy predložené protistranou (odborné stanoviská predložené súdu spolu s vyjadreniami právneho zástupcu na č. I. 220 a č. I. 445) vo vzájomnej súvislosti s ostatnými dôkazmi a vyjadreniami strán učinil zadosť princípu rovnosti zbraní ako aj princípu voľného hodnotenia dôkazov bez neprípustnej preferencie dôkazných prostriedkov, ale objektívne a s primeraným ohľadom na kontradiktórnosť konania.

59.Vo vzťahu k otázke dovolateľov o nemožnosti preskúmania znaleckého posudku odborným vyjadrením je nutné pripomenúť, že dôkazy predložené v konaní hodnotí súd voľnou úvahou podľa súbežne platných princípov a zásad sporového konania a hodnotí ich síce jednotlivo, no vo vzájomnej previazanosti. Skutočnosť, že súd napokon vyhodnotil dôkazné bremeno žalobcov ako neunesené aj napriek skutočnosti, že v konaní prebehlo znalecké dokazovanie so záverom v prospech žalobcov nemožno považovať za nespravodlivé, či priečiace sa princípom spravodlivého súdneho konania, ale naopak súladné so zákonom. Vykonanie znaleckého dokazovania, ktoré dopadne v prospech jednej strany ešte neznamená nevyhnutne v konečnom dôsledku aj úspech strany, keďže súd vyhodnocuje dôkazy vo vzájomnej previazanosti a musí prihliadať na všetky vykonané dôkazy a skutkové zistenia. Pre danú situáciu je podstatné pripomenúť skutočnosti z odôvodnenia vyššie, že závery získané z vyjadrení odborníkov, či z posudkov nie je možné len mechanicky a vecne prevziať, ale tieto musia prejsť jednak procesom formálneho posúdenia, či spĺňajú predpoklady odborného, či až vedeckého posúdenia a následne musia prejsť ďalším procesom právneho zhodnotenia súdu. Sudca musí stáť nad dôkazom. V opačnom prípade by sudcovia závery odborníkov iba formálne potvrdzovali, čím by sa narušil princíp voľného hodnotenia dôkazov podľa vlastnej úvahy, keďže by sa voľnosť posudzovania a vlastná úvaha

sudcu nielenže neuplatňovala, ale absolútne nevykonávala a popierala by sa podstata princípov, na ktorých je súčasný civilný proces postavený, čím by sa zo „silného sudcu“ stal nechtiac neprípustne „sudca - úradný potvrdzovateľ odborných zistení“. Odborné posúdenie je však len dôkazným prostriedkom na ceste za spravodlivosťou. Súd musí princípy súdnej ochrany, ktorá patrí obidvom sporovým stranám v právnom štáte rešpektovať a riadiť sa zásadami súdneho procesu, aby bol účel súdnej ochrany naplnený.

60. Na námietky dovolateľov, že žalovanými predložené vyjadrenia (z č. 1. 220 a 445 nového zväzku spisu) nespĺňajú kritériá podľa § 206 CSP, keďže neboli nariadené súdom, je potrebné uviesť na správnu mieru, že súd vyhodnocoval dôkazy v zmysle § 185 ods. 1 v spojení s § 191 ods. 1 CSP ako súčasť penzá dôkazných prostriedkov. Súd postupuje a rozhoduje v súlade s platnými a účinnými právnymi predpismi pri zohľadnení ich vzájomného vzťahu a v súlade so základnými princípmi zákona. Tu opäť pripomína dovolací súd rovnosť dôkazných prostriedkov, preto žiadne pochybenia súdov nižších inštancií v tejto súvislosti zistené neboli.

61. Podľa dovolacieho súdu, poukazujúc na právnu konformnosť nosných dôvodov rozhodnutí nižších súdov, dovolacie námietky nesprávneho právneho posúdenia, ktorých jadrom bolo tvrdenie dovolateľov o nemožnosti preskúmania znaleckého posudku odborným vyjadrením, neboli spôsobilé narušiť vecnú správnosť napadnutého odvolacieho rozhodnutia.

62. V posudzovanom spore sa oba sudy nižších inštancií v závere zhodli (§ 387 ods. 1 a 2 CSP), že dôkazné bremeno žalobcovia neunesli a nepreukázali neplatnosť závetu ako aj skutočnosť, že by bol porúčiteľ v čase spisovania závetu nevidiaci. Dovolací prieskum nepreukázal opak a nezistil ani pochybenia vo vzťahu k rozhodnutiam súdov nižších inštancií v častiach namietaných dovolaním žalobcov.

63. Vzhľadom na neopodstatnenosť námietky, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, dovolací súd uzatvára, že dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP nie je dôvodné.

III.

64. Z týchto dôvodov dovolací súd dovolanie žalobcov ako nedôvodné zamietol v súlade s § 448 CSP.

65. Žalovaní v 1. až 3. rade, zastúpení právnym zástupcom, boli v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešní (§ 255 ods. 1 CSP) preto im dovolací súd priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania podľa § 453 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP. O ich výške rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

66. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.